

Maahanmuuttajat kaupunkiviljelijöinä

Anne Leppänen

Johdantona

Maapallon väestön keskittyminen kasvaville kaupunkiseuduille lisää kaupunkiluonnon merkitystä ihmisten hyvinvoinnin lähteenä. Kaupunkien metsät, puistot, niityt, pellot ja puutarhat tuottavat ihmisille monia hyötyjä. Luontoalueet muun muassa vaimentavat melua, sitovat hiukkasia ja turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Ne ovat myös merkittäviä ravinnontuotantoalueita etenkin kehittyvien maiden kaupungeissa. Kaupunkien viheralueet tarjoavat kaupunkilaisille myös mahdollisuuksia virkistymiseen, kuntoiluun ja sosiaaliseen kanssakäymiseen (Faehnle et al. 2010, 7–12). Lisäksi kaupunkilaiset hyötyvät viheralueiden kaupunkikulttuurillisesta merkityksestä, estetiikasta ja opetuksellisesta annista. (Rishbeth & Finney 2006, 286, 294).

Viljelyalueet ovat kaikkialla maailmassa merkittävä osa kaupunkiluontoa. Kaupunkiviljelyllä voidaan tarkoittaa mitä tahansa kaupunkialueella tapahtuvaa viljelyä (Tantarimäki 2000, 14), mutta tässä artikkelissa käsittelen vain vuokratuilla palstoilla harrastettavaa viljelyä. Teollisuusmaiden ja kehittyvien maiden kaupungeissa harjoitettavan viljelyn laajuus, motiivit ja merkitys poikkeavat suuresti toisistaan. Viljely voi olla köyhälle urbaanille väestölle ainoa elinkeino, kun taas kehittyneissä maissa kaupunkiviljely on lähes aina harrastustoimintaa. Sen aloittaminen voi olla eettinen, terveydellinen tai sosiaalinen valinta. (Halweil & Nierenberg 2007, 76).

FM Anne-Mari Leppänen kirjoitti pro gradu –tutkielmansa "Sipuli, selleri ja suolaheinä – palstaviljely Turussa ja maahanmuuttajien näkemyksiä palstaviljelystä" vuonna 2008. Se julkaistiin Siirtolaisuusinstituutin Web Reports –sarjassa 2009. Leppänen toimi tutkimusavustajana Siirtolaisuusinstituutissa vuonna 2009.

Suomessa kaupungeissa harjoitettavalla palstaviljelyllä on pitkät perinteet, ja sillä on ollut ja on edelleen yhteiskunnallista merkitystä ravinnontuotannossa, vapaa-ajanvietossa sekä maankäytön muotona. Sota- ja pula-aikoina viljelyllä on ollut huomattavaa merkitystä kaupunkiväestön ravinnonsaannissa, kun nykyään motiivit viljelyn taustalla ovat moninaisempia. Syiden monimuotoistumisen myötä myös viljelijöiden joukko on monikulttuuristunut, sillä maahanmuuttajien osuus viljelypalstojen vuokraajista on lisääntynyt viime vuosina. (Uitto 2002, 10). Suomalaisilla viljelypalstoilla kohtaa siis monipuolinen viljelijäjoukko erilaisine taustoineen ja motiiveineen.

Maahanmuuttajataustaiset viljelijät Turussa

Maahanmuuttajat ovat aktiivisia kaupunkiviljelijöitä kaikkialla maailmassa (Smit 1996, 68), mutta Suomessa heidän harjoittamaansa kaupunkiviljelyä ei ole juurikaan tutkittu. Sen huomattuani päätin tutkia aihetta vuonna 2008 valmistuneessa pro gradu –tutkimuksessani. Turun kaupungin viljelypalstojen noin 650 viljelijästä jopa 20 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia eli heidän viljelytottumuksillaan ja -kokemuksillaan on merkittävää arvoa kaupunkiviljelyä tutkittaessa. Primääriaineiston hankin haastattelemalla Turun kaupungin viljelypalstoja kesällä 2006 ja/tai 2007 vuokranneita maahanmuuttajataustaisia viljelijöitä ja muutamia asiantuntijoita. Tämä artikkeli pohjautuu pääosin pro gradu –tutkielmani tuloksille.

Haastattelin tutkielmaani varten yhteensä kymmentä maahanmuuttajataustaista palstaviljelijää sekä kolmea maahanmuuttajien tai kaupunkiviljelyn parissa työskentelevää asiantuntijaa. Osan haastateltavista henkilöistä löysin Turun 4H-yhdistyksen kautta, joka vastaa kaupungin viljelypalstojen vuokrauksesta.

Muut osallistujat tavoitin Yhdessä-yhdistyksen, Turun ylioppilaskyläsäätiön Vuokralaisyhdistyksen sekä omien kontaktieni kautta. Osa innostui haastattelusta keskusteltuani heidän kanssaan viljelyalueilla.

Haastatteluun osallistuneet olivat kotoisin Venäjältä, Ukrainasta, Kiinasta, Irakista ja Bosniasta. Haastateltavista reilusti yli puolet oli naisia. Noin neljännes haastatelluista oli alle 30-vuotiaita ja loput olivat 30–55-vuotiaita. Eniten maahanmuuttajataustaisia viljelijöitä Turussa on Varissuon, Halisten, Artukaisten ja Ylioppilaskylän palstoilla. Viljelypalsta vuokrataan yleensä läheltä kotia, joten edellä mainitut palsta-alueet sijaitsevat kaupunginosissa, joissa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osuus on merkittävä.

Kaupunkiluonnon merkitys kotoutumisessa

Kotouttamistoimenpiteillä pyritään sopeuttamaan maahanmuuttaja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi ja tasavertaiseksi toimijaksi työelämään osallistumisen kautta. Kuitenkin Siimin (2006) tutkimuksesta käy ilmi, että maahanmuuttajalle työ on vain yksi kotiutumiseen ja viihtymiseen kulloisessakin asuinpaikassa vaikuttava tekijä. Muita merkittäviä kotoutumista edistäviä elementtejä ovat muun muassa läheiset ihmiset, sosiaalinen verkosto, kielitaito, kotitalo, luonto sekä puutarhapalsta. Näitä tekijöitä yhdistää toiminta, jonka kautta henkilö tutustuu ja kiinnittyy uuteen kotimaahansa. (Siim 2006, 97–99).

Kaupunkien luontoalueet ovat olennainen osa arkielämän fyysistä ympäristöä ja siten merkittävä tekijä kotoutumisprosessissa (Faehnle et al. 2010, 8). Luonto voi edistää integroitumista parantamalla elämänlaatua sekä tarjoamalla positiivisia kokemuksia, jotka auttavat kiinnittymään uuteen asuinpaikkaan (Faehnle et al. 2010, 12). Erityisesti niille, joiden harrastus- ja virkistymähdollisuudet ovat rajalliset, kuten turvapaikan hakijoille tai pakolaisille, on tärkeää päästä nauttimaan viihtyisästä, terveellisestä ja virkistävästä ympäristöstä. (Rishbet & Finney 2006, 294). Usein luontoalueiden käyttöä vähentää tiedon puute näistä alueista, niiden tarjoamista palveluista sekä niiden käyttöön liittyvistä oikeuksista, säännöistä ja rajoitteista. Maahan saapuville ihmisille on siis tärkeää tarjota tietoa myös uudesta asuinympäristöstään ja sen käyttömahdollisuuksista. (Faehnle et al. 2010, 56).

On todettu, että maahanmuuttajat ovat kiinnostuneita siitä, millaiseen ympäristöön he ovat muuttamassa ja mitä kotitalon pihalla kasvaa. Lähellä olevista luontoalueista maahanmuuttajille tärkeimpiä ovat ensisijaisesti metsät ja puistot, joihin tehdään retkiä. (Faehnle et al. 2010, 46). Ulkoilu ja luonnossa liikkuminen ovatkin suosittuja harrastuksia maahanmuuttajataustaisten parissa (Myrén 1999, 96–99). Näin ollen kaupunkien viheralueet ovat monikulttuurisia kohtauspaikkoja, ja niillä on merkittävä rooli integraation sosiaalista ulottuvuutta ajatellen (Hynynen 2002, 52).

Metsien ja puistojen lisäksi maahanmuuttajia kiinnostavat kodin lähistöllä olevat viljelypalstat (Faehnle et al. 2010, 46). Monissa kaupungeissa maahanmuuttajat ovatkin aktiivisia viljelijöitä. Niin on myös Turussa, jossa noin viidennes kaupungin vuokrapalstojen viljelijöistä on maahanmuuttajataustaisia. Erityisesti vahvan maataloustradition maista muuttaneet ihmiset jatkavat viljelyä uudessa kotimaassaan. (Smit 1996, 68). Usein maahanmuuttajien luontosuhteessa tärkeää onkin sen käytännöllinen puoli. Sienten, marjojen ja yrttien keruu, kalastus sekä puutarhan hoito ovat olennainen osa luontosuhdetta. Toimimalla elinympäristössään maahanmuuttajasta tulee osa sitä. (Siim 2006, 100).

Viljelyharrastus tukee oman ruokakulttuurin ylläpitämistä

Suomeen tullessaan maahanmuuttajat joutuvat usein ekologialtaan täysin uudenlaiseen ympäristöön (Hietala 1995, 93–94). Tämä johtaa myös ruokavalion muutokseen, sillä ympäristö määrää, mitä kullakin alueella tuotetaan ja millaista ruokaa alueella on totuttu valmistamaan ja kuluttamaan (Raento & Raento 2001, 17).

Oman etnisen ruokavalion ja ruokailutottumusten säilyttäminen on tärkeää kaikille siirtolaisille lähtömaasta ja etnisestä alkuperästä riippumatta (Forsander et al. 1994, 21). Tekemieni haastattelujen perusteella viljelijät sitoutuivat harrastuksensa myötä entistä vahvemmin oman kulttuurinsa ruokaperinteeseen. Erityisesti itse tuotetut yrtit innoittivat kokkaamaan kotimaasta tuttuja ruokalajeja ja asettamaan ne kauniiksi esille.

Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat ovat usein huolissaan lastensa ruokailutottumusten muutoksista

uudessa kotimaassa, koska ruokakulttuuri on tärkeä osa etnistä identiteettiä. Tätä korostivat myös kaikki tutkimukseni haastateltavat. Vanhemmat haluavat siirtää omaan kulttuuriinsa liittyvät ruokailutottumukset ja -tavat nuoremmille sukupolville, jotta kulttuuriryhmän perinteinen ruokakulttuuri näkyy myös tulevien sukupolvien ruokapöydässä. (Bell & Valentine 1997, 66). Ajan myötä maahanmuuttajat omaksuvat suomalaisia ruoka-aineita ja ruoan valmistustapoja ja liittävät ne omaan ruokakulttuuriinsa (Mölsä 2001, 12–14). Haastateltujen perheissä lasten ja vanhempien ruokamieltyyksissä oli paljon eroja, mikä viestii eriaikaisesta akkulturoitumisesta Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin eri perheenjäsenten kesken.

Viljelyharrastuksen motiivit

Suomeen muuttaneet ihmiset ovat usein kotoisin maista ja kulttuureista, joissa maanviljelyllä on ollut suuri osa arkielämässä. Heille viljely on aivan normaalia, jokapäiväistä kotitaloustyötä. (Uitto 2002, 10). Osa haastatteleistani henkilöistä kokikin vihannesten oston turhauttavaksi, koska heillä olisi taitoa viljellä niitä itse. Kasvisten puhtaus, alkuperä ja kasvatusolot saattavat mietityttää ihmisiä, jotka ovat tottuneet käyttämään itse viljeltyjä tai tutuilta hankittuja kasviksia. Myös torikulttuuri on erilainen uudessa kotimaassa kuin lähtömaassa. (Hietala 1995, 94; Müller 2001, 2).

Tutkimukseni mukaan kukaan haastateltavista ei aloittanut viljelyä taloudellisista syistä, tosin siitä koituva rahansäästö on ollut positiivinen yllätys. Harrastuksen aloituksen motiivina on ennemminkin itsensä toteuttaminen sekä omiin arvoihin ja ruokavalioon soveltuvan ravinnon viljely. Saman on todennut Maier (2009, 36). tutkiessaan kansainvälisiä puutarhaprojekteja Berliinissä. Usealle haastateltavalle viljely oli myös hyötyliikuntaa ja hyvä syy oleskella raikkaassa ulkoilmassa.

Pääosin haastattelemini henkilöiden viljelymotiivit olivat samoja lähtömaasta riippumatta, mutta muutamia eroavaisuuksia oli havaittavissa. Ukrainasta ja Venäjältä Suomeen muuttaneille henkilöille merkittävin syy viljelyn aloittamiseen oli tuottaa perheelle puhtaita, luonnonmukaisesti tuotettuja vihanneksia. ”*Se on se, minä tiedän, että ne on minun luomua-ni, ja se on varmasti parempi [kuin kaupasta ostet-*

tu]”. He pitivät tehotuotettuja, lannoitettuja kasviksia mauttomina ja olivat onnellisia, että saavat kesäisin omasta maasta paljon raikkaita, puhtaita vihanneksia. Ukrainasta ja Venäjältä muuttaneille viljelijöille viljelypalstan kauneus oli tärkeää. He kasvattivatkin palstallaan runsaasti kukkia, mitä muualta tulleet viljelijät eivät juuri tehneet.

Irakista ja Kiinasta muuttaneille viljelijöille merkittävin syy viljelyyn oli tuottaa omaan ruokakulttuuriin kuuluvia vihanneksia. He kokivat voivansa toteuttaa omaa ruokakulttuuriaan paremmin käyttämällä siihen perinteisesti kuuluvia raaka-aineita. Erityisesti Lähi-idästä tulleiden viljelijöiden mukaan itse viljeltyt ja hyvät raaka-aineet nostivat ruoan arvoa sekä lisäsivät ruokailutilanteen juhlallisuutta. Se näkyi muun muassa ruoan huolellisessa koristelussa ja kauliassa kattauksessa. Palstaviljelyn sosiaalisuus kiehtoivat Irakista ja Venäjältä tulleita henkilöitä enemmän kuin muualta muuttaneita. Heille palsta oli ikään kuin kesäinen olohuone, jossa oli mukava viettää aikaa ystävien tai sukulaisten kanssa.

Erityisesti vanhemmat haastateltavat kertoivat aloittaneensa viljelyn Suomessa, koska he huomasivat kaivanneensa kosketusta maahan sekä harrastusta, joka oli tuttu jo lapsuudesta ja johon liittyi paljon hyviä muistoja. Kaupungissa saatetaankin viljellä ravintokasveja joskus pelkistä tunne- tai nostalgiasyistä (Koivunen 2003, 140). Muutama haastateltu totesi viljelyn olevan yksi keino lievittää koti-ikävä. Kotimaasta tuttujen kasvien läheisyys tuo oman kulttuurin ja historian lähelle, ja luo sitä kautta turvallisuutta (Müller 2001, 1–3; Rishbeth & Finney 2006, 289).

”Niin, siellä [palstalla] jotenkin tuntuu kuin olis Ukrainassa. Kokonaan unohtaa, että on Suomessa.

Minä ainakin ajattelen, että tosi hyvä. Sitten on ainakin pienempi tämä ikä... ikävä”.

Perunasta chiliin – kasvien kirjo palstoilla

Müllerin mukaan maahanmuuttajataustaiset viljelijät suosivat kotimaansa ruokakulttuurista tuttuja lajikkeita (2001, 2). Tutkimukseni mukaan tämä pitää osittain paikkansa. Pääosin haastatellut viljelijät samoja kasveja kuin kuka tahansa suomalainen palstaviljelijä. Haastateltavien mukaan se, että vihannekset kokataan oman ruokakulttuurin mukaisesti, on kuitenkin olennaisinta. Mausteyrtit kuuluivat lähes kaik-

kien haastateltavien kasvimaille ja juuri ne kielivät kotimaan ruokakulttuurista. Niiden lisäksi haastattelemani henkilöt viljelivät muun muassa mangoldia, chiliä, viinirypäleitä, mustaretikkaa, suolaheinää sekä maissia, joka ei Varissuon palstoilla ole enää harvinainen näky.

Eräs haastateltu kertoi kasvattavansa palstallaan pelkästään kukkia, koska kaipaa kauneutta ympärilleen. Hän oli haastateltujen joukossa poikkeus, sillä suurin osa oli istuttanut palstalleen ainoastaan ravintokasveja. Erityisesti Venäjältä Suomeen muuttaneet viljelijät kasvattivat palstallaan ravintokasvien lisäksi kukkia. Yksi haastateltavista piti palstastaan hyvää huolta myös maanviljelyyn liittymättömästä syystä: hän kalastaa ja hakee onkimatonsa palstaltaan.

Useat haastatellut olivat pahoillaan, kun he eivät voineet viljellä enempää kotimaastaan tuttuja kasviksia Suomen ilmasto-olojen takia. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että maahanmuuttajataustaiset viljelijät haluavat mieluummin viljellä hyväksatoisia, Suomen oloissa menestyviä lajikkeita kuin omaan ruokakulttuuriinsa kuuluvia lajikkeita, joiden menestyksestä ei ole varmuutta. Siihen vaikuttaa osaltaan sekin, että viljelystä ei tahdota liian raskasta ja vaativaa työtä, vaan se halutaan pitää rentouttavana harrastuksena.

Lapsuuden luontokokemukset vaikuttavat usein aikuisiän luontokokemuksiin (Faehnle et al. 2010, 26). Näin voi olla myös viljelyn kanssa. Eräälle Venäjän Karjalasta Suomeen muuttaneelle muisto lapsuuden raskaista kesistä perunapelloilla oli niin vahva, että nykyisin hän kasvattaa palstallaan ainoastaan kukkia. Muidenkin haastateltavien kertomuksista välittyi se viesti, että viljely on mukavaa koska sitä ei ole pakko harjoittaa. He arvelivatkin useimpien maahanmuuttajien karttavan viljelyharrastusta juuri sen takia, että he ovat aiemmin olleet pakotettuja viljelemään ravintonsa itse. Nyt kun lähes kaikkea saa kaupasta, ei viljeleminen välttämättä kiehdo.

Puutarha on naisten tila, josta koko perhe hyötyy

Useat haastateltavat sanoivat, että palstaviljely on koko perheen yhteinen harrastus, mutta pääasiassa palstoista huolehtivat perheen naiset. Miehet auttavat raskeammassa työvaiheissa, kuten istutuksessa ja sadon korjaamisessa. Ukrainasta Suomeen muuttaneiden

naisten mukaan heidän aviomiestensä innostus viljelyharrastusta kohtaan oli kasvanut hyvän sadon myötä ja miehillä on myös sananvaltaa viljelykasvien valinnassa. ”..ensin miehet sanovat, ei, ei me haluta tehdä mitään siellä, se on teidän juttu, harrastus. Mut sit kun tulee paljon hyvää, kaunista perunaa ja [he sanovat:] ooo, ensi vuonna me halutaan tämä, tämä, tämä [laji viljeltäväksi]. Haastatellut miehet olivat onnellisia siitä, että heidän vaimonsa olivat löytäneet Turusta mieleisensä harrastuksen.

Maahanmuuttajanaiset ovat usein vahvasti sidoksissa kotiympäristöönsä (Hynynen 2002, 51). Suurimpia syitä siihen ovat lapset, tiukat sukupuoliroolit ja niistä johtuva elinpiirin rajoittuneisuus. Osaltaan siihen vaikuttaa epätietoisuus harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista sekä kielitaidon puute. Puutarhat ja viljelypalstat koetaan olevan kulttuurisesti julkisen ja yksityisen tilan ulkopuolella. Naiset voivat mennä niihin rauhassa ja tuntematta oloaan vaivautuneeksi tai rikkomatta kulttuurista koodistoaan. Niinpä puutarhanhoito nähdään patriarkaalisista kulttuureista kotoisin olevien maahanmuuttajien keskuudessa yleensä hyväksyttävänä naisten harrastuksena (Müller 2001, 7).

Puutarha liitetään myös kasvatukseen. Kasveja hoitamalla lapset oppivat vastuuta sekä saavat kokemuksen kautta tietoa luonnosta (Koivunen 2003, 140). Erään haastellun mukaan viljelypalsta vuokrattiin, jotta varhaisteini-ikäiset lapset saisivat uuden harrastuksen ja oppisivat lisää luonnosta. Haastateltu nainen korosti, että hän puutarhatyön avulla haluaa opettaa lapsille vastuuta, työntekoa sekä päätöksentekokykyä.

Viljelypalstat sosiaalisena tilana

Puutarhanhoito yhteisillä viljelymailla on sosiaalista toimintaa (Koivunen 2003, 141). Sen myötä ryhmätyöskentelytaidot voivat kehittyä ja luottamus ihmisiin lisääntyä (Rappe 2003, 50). Harrastus ei kuitenkaan välttämättä vaadi sosiaalista vuorovaikutusta, vaan se tarjoaa siihen mahdollisuuden. Yhtä tärkeää kuitenkin on se, että työtä voi tehdä yksin ilman että naapurin kanssa täytyy keskustella. Haastattelemani viljelijät tunsivat toisia viljelijöitä, mutta harvalle on muodostunut palstalla ystävyys-suhteita. He sanoivat, että palstalla on kyllä tapana jutella, mutta lähinnä viljelyyn liittyvistä asioista.

Erityisesti Lähi-idästä kotoisin oleville haastatelluille viljelyalue oli kohtaamispaikka, jonne tullaan istuskelemaan ja keskustelemaan ystävien kanssa. Tapa viettää aikaa puutarhassa juontaa juurensa entisestä kotimaasta, jossa puutarha ja sen hoito on hyvin tärkeä osa arkea. Myös Venäjältä tulleista haastatelluista kaikki arvostivat viljelyalueiden sosiaalista ulottuvuutta.

Vuokraviljelmillä ja myös kotipuutarhurien keskuudessa viljelykokemukset, taidot ja jopa tuotokset jaetaan muiden viljelijöiden kesken, mikä yksilökeskeisyyden sijaan kehittää yhteisöllisyyttä. (Koivunen 2003, 140–142.) Viljelypalstat tarjoavat sosiaalisesti syrjäytyneille ihmisille mahdollisuuksia sosiaalisen verkoston laajentamiseen ja turvallisuuden lisäämiseen (Milligan et al. 2005, 57). Tutkimukseni mukaan erityisesti ne, jotka eivät käyneet töissä, nauttivat palstojen yhteisöllisestä luonteesta. Maahan muuttaneille henkilöille viljelypalstat toimivat sosiaalisten kontaktien luomiseen sopivana maaperänä. Yhteisen kiinnostuksen kohteen ja puheenaiheen avulla tutustuminen sekä muihin maahanmuuttajiin että kantaväestön edustajiin on helpompaa. (Müller 2001, 1–3).

Haastateltujen joukossa sadon jakaminen ystävien kanssa oli tavanomaista. Varsinaista vaihtokauppaa ei esiinny, mutta esimerkiksi Kiinasta Suomeen muuttaneet viljelijät jakoivat mielellään satonsa muiden kiinalaisten kanssa. Heillä oli myös tapana valmistaa yhdessä ruokaa kasvattamistaan vihanneksista ja nauttia ruoka yhdessä. Müllerin (2001, 6) tutkimuksessa todetaan, että maahanmuuttajanaishille on kunnia-asia, kun he pystyvät antamaan jotakin omastaan.

Palstaviljelyn anti henkiselle hyvinvoinnille

Tutkimukseni mukaan palsta-alue on monelle haastatellulle ennen kaikkea henkisen latautumisen paikka. Erityisesti sisätyötä tekevät naisviljelijät kokevat viljelyharrastuksen piristävän ja rentouttavan raskaan työpäivän jälkeen (kts. myös Maier 2007, 35). Kasvien parissa työskentelyn onkin todettu vähentävän stressiä ja lievittävän kiirettä (Lohr 1998, 2; Nikkilä 2003, 28), ja sen kautta voi purkaa aggressioita ja jännittyneisyyttä (Koivunen 2003, 142; Rappe 2003, 49).

"Ja joskus minulla paha mieli ja mä haluan mennä vähän virkistymään. Ja sitten minä heti menen kellaariin ja haen polkupyörän ja menen kasvimaalle."

Puutarhanhoidon erityispiirteenä muuhun luonnonkokemiseen on se, että siinä sitoudutaan hoitamaan kasveja, ei pelkästään nautita niistä (Koivunen 2003, 140). Haastateltavat kertoivat, kuinka he kokevat olevansa vastuussa maasta ja viljelmistään. Koska maapalstan on vuokrannut, sitä on hoidettava huolella. Erityisesti tämä korostui Irakista kotoisin olevan haastateltavan puheessa. Lähi-idässä maalla on erityisen tärkeä rooli, se on kaiken alku ja juuri.

"...joillekin se palsta oli todella tärkeä, ne [Irakista lähtöisin olevat viljelijät] alkoi kokemaan et se on mun maata. Ja ne piti tosi hyvää huolta siitä. Ja sitten mullekin tuli sitten sellanen olo, et mä oon vastuussa siitä maasta, siitä pitää pitää huolta."

Onnistuneet puutarhakokeilut voivat kasvattaa hyödyllisyyden tunnetta, kehittää itsetuntoa ja -luottamusta. Puutarhaviljelyn myötä elämään tulee uusia elämyksiä: iloa, pettymyksiä ja kiintymystä. (Rappe 2003, 50; Maier 2007, 56). Palstoilla viljelijät saavat toteuttaa itseään, keskustella muiden, kenties samassa elämäntilanteissa olevien ihmisten kanssa ja tutustua uusiin ihmisiin. Viljelyllä on maahanmuuttajille merkitystä myös identiteetin rakentamisessa: he haluavat vähentää riippuvuuttaan sosiaalityöntekijöistä ja olla itsenäisiä, hyödyllisiä ja samanarvoisia kansalaisia muiden joukossa. (Müller 2001, 1–2.)

Viljelyharrastuksesta juuret uuteen kotimaahan

Müllerin (2001, 1–3) ja Siimin (2006, 100) tavoin voi todeta, että viljelyharrastus ”juurruttaa” maahanmuuttajaviljelijät uuteen kotimaahansa. Puutarhatyön ja palstanaapureiden myötä haastattelemani henkilöt kertoivat oppineensa uutta niin Suomen fyysisestä ympäristöstä kuin kulttuurista ja yhteiskunnasta. Lisäksi muutaman haastatellun kielitaito oli kehittynyt palstanaapureiden kanssa keskustellessa. Muut haastatellut viljelijät eivät sen sijaan nähneet viljelyharrastuksen vaikuttaneen kielitaitoonsa. Osa kertoi käyttäneensä palstallaan äidinkieltään muiden kanssa jutellessa. Oman äidinkielen käytön mahdollisuus voi lisätä palstalla viihtymistä entisestään ja luoda kotoisaa ilmapiiriä.

Kasvien hoidon myötä maahanmuuttajat pääsevät vaikuttamaan uuteen asuinympäristöönsä ja sitä kautta yhteiskuntaan. Mahdollisuus vaikuttaa omaan elin-

ympäristöön voi myös lisätä intoa ja sitoumusta pitää huolta ympäröivästä luonnosta (Maier 2007, 5). Viljelemällä ja hoitamalla ympäristöään he voivat kokea olevansa hyödyksi ja iloksi muille ihmisille sen sijaan että olisivat vaivaksi yhteiskunnalle (Müller 2001, 7). Muiden viljelijöiden kanssa jaetulla viljelymaalla ihmiset voivat tuntea kuuluvansa johonkin. Yhdessä tehty työ voikin vahvistaa ihmisen sosiaalista identiteettiä ja aktivoida yhteistoimintaa myös muilla elämäntilanteilla. (Koivunen 2003, 142; Nikkilä 2003, 9).

Lopuksi

Kaupunkiviljely kuuluisi nähdä merkittävänä osana ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväällä tavalla kehittyvää kaupunkia (Moldakov 2001). Kestävien kaupunkien yhtenä vaatimuksena on, että ne osallistuvat ravinnon tuotantoon pelkän kulutuksen sijaan (Conway 1993, 1). Viljely yhteisillä vuokratustoilla tarjoaa niin maahanmuuttajille kuin muillekin kaupunkilaisille mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kaupunkiviljely voi myös lisätä kaupunkielämän mielekkyyttä ja vähentää stressiä (kts. esim. Maier 2007; Lohr 1998; Nikkilä 2003). Suomen kaupungeissa on paljon rakentamattomia alueita, joille uusia puutarhoja voisi perustaa, mutta myös olemassa olevia palsta-alueita voisi kehittää (Faehnle et al. 2010, 47). Viljelypalstojen kysyntä on ainakin Turussa ja Helsingissä suurta, eikä palstoja riitä kaikille halukkaille (Faehnle et al. 2010, 48).

Kaupungin kaavoitusta ja maankäyttöä suunniteltaessa on entistä vahvemmin mietittävä kenelle kaupunkitiloja suunnitellaan ja ketä ne houkuttelevat tai torjuvat (Hirvensalo 2009, 23). Jotta kaupunkitilasta saadaan miellyttävä ja oikeudenmukainen kaikille, on erilaisten sosiaalisten ryhmien toiveet otettava huomioon suunnittelussa. Niin toimimalla pyritään takaamaan jokaisen oikeus myös luonnossa virkistymiseen ja rentoutumiseen. (Hirvensalo 2009, 23; Faehnle 2010, 41).

Niin kuin muussakin kaupunkisuunnittelussa, myös viljelypalstoja ja muita viheralueita kehitettäessä olisi osattava hyödyntää erilaisten sosiaalisten ja kulttuuristen ryhmien kokemuksia ja osaamista (Hirvensalo 2009, 23). Kaupunkien luontoalueisiin kohdistuvat odotukset muuttuvat jatkuvasti muun muassa väestön ikääntymisen, muuttoliikkeen sekä ilmas-

tonmuutoksen ja muiden ympäristömuutosten myötä. Maahanmuuttajien näkemyksien ja kokemusten kuuleminen voi auttaa löytämään sopivia toimintatapoja ja ratkaisuja tulevaisuuden haasteisiin. (Faehnle et al. 2010, 54).

Kirjallisuus

- Bell, David & Gill Valentine: *Consuming geographies*. Routledge. London 1907.
- Conway, Eileen: *Farming in the city: the rise on urban agriculture*. IDRC reports Archives 1993:21 vol. 13. Verkkojulkaisu. <http://archive.idrc.ca/books/reports/V213/index.html>, 7.4.2010.
- Faehnle, Maija, Johanna Jokinen, Anni Karlin & Jari Lyytimäki: *Kaupunkiluonto ja monikulttuurisuus – maahanmuuttajat luontoalueiden kokijoina ja käyttäjinä*. Suomen ympäristö 2010:1. Suomen ympäristökeskus. Helsinki 2010.
- Forsander, Annika, Elina Ekholm & Raya Saleh: *Monietninen työ haaste ammattitaidolle*. Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen täydennyskoulutusjulkaisu 9. Helsingin yliopisto, Helsinki 1994.
- Halweil, Brian & Danielle Nierenberg: *Maatalous kaupungeissa*. Teoksessa *Maailman tila 2007. Urbaani tulevaisuutemme*, 76–95. Gaudeamus. Helsinki 2007.
- Hietala, Leena: *Nakit riisillä. Indokiinalaisten ruokakulttuurin sopeutuminen Suomeen*. Teoksessa *Åström, Anna-Maria (toim.): Meikäläisiä, muukalaisia*. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnoksen toimitteita 9, 91–98. Formato ab. Helsinki 1995.
- Hirvensalo, Virpi: *Turun kaupunkitutkimusohjelma 2009-2012*. Turun kaupunki. Turku 2009. <http://www.turku2011.fi/public/default.aspx?contentid=135595&nodeid=4906>, 9.4.2010.
- Hynynen, Ari: *Kotoutumisen paikat*. Yhdyskuntasuunnittelu 2002:3–4, 40–59. Yhdyskuntasuunnittelun seura ry. Helsinki 2002.
- Koivunen, Taina: *Puutarhaharrastus*. Teoksessa *Rappe, E., L. Lindén, T. Koivunen (toim.): Puisto, puutarha ja hyvinvointi*, 139–150. Viherympäristöliitto ry. Jyväskylä 2003.
- Lohr, Virginia I.: *Research documents that plants benefit people many ways*. Teoksessa *Evers, Anna-Maija (toim.): Puisto, puutarha ja ihmisen mieliala – 2. seminaari*. Puutarhatieteen julkaisuja 33, 2–9. Helsinki 1998.
- Maier, Johanna: *Kansainväliset puutarhat Berliinissä – monikulttuuristen yhteisöjen mikrokosmos?*

- Pro gradu –tutkielma. Joensuun yliopisto. Joensuu 2007.
- Milligan, C., A. Bingley, A. Gatrell: Healing and Feeling. Teoksessa Davidson, Joyce, Liz Bondi & Mick Smith (toim.): Emotional Geographies, 49–62. Ashgate Publishing Ltd. Lontoo 2005.
- Moldakov, Oleg: Agriculture and Urban planning in St.Petersburg. Urban Agriculture Magazine 2001: 1 vol. 4. Resource Centres on Urban Agriculture and Food Security 2001.
- Müller, Christa: Women in the international gardens: How subsistence production leads to new forms of intercultural communication. Stiftung Interkultur. München 2001 <http://www.stiftung-interkultur.de/publikationen-stiftung-interkultur>, 7.4.2010.
- Myrén, Kati: Pois paitsiosta – maahanmuuttajien liikuntaharrastukset ja vapaa-ajanvietto Suomessa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 122. LIKES – Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö. Jyväskylä 1999.
- Mölsä, Mulki Elmi: Somalialainen keittokirja. Buuga cuntokaris Soomaaliyeed. Psykiatrian Yhteistyö, Jyväskylä 2001.
- Nikkilä, Kalevi: Puutarhaterapiaopas. 2. painos. Kehitys Oy. Pori 2003.
- Raento, Tuuli & Pauliina Raento. Johdatus ruoan maantieteeseen. Terra 113: 1, 17–33. Suomen maantieteellinen seura. Helsinki 2001.
- Rappe, Erja: Puutarhaterapia. Teoksessa Rappe, E., L. Lindén & T. Koivunen (toim.): Puisto, puutarha ja hyvinvointi, 45–60. Viherympäristöliitto ry. Jyväskylä 2003.
- Rishbeth, Clare & Nissa Finney: Novelty and nostalgia in urban greenspace: Refugee perspectives. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie 97:3, 281–295. Royal Dutch Geographical Society KNAG, 2006.
- Siim, Pihla: Paikkasuhteet maahanmuuttajien kertomuksissa. Teoksessa Knuutila, Seppo; Pekka Laaksonen & Ulla Piela (toim.): Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu. Kalevalaseuran vuosikirja 85, 93–109. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki 2006.
- Smit, Jac: Urban agriculture. Food, Jobs and sustainable cities. UNDP, Publication Series for Habitat II:1. UNDP. New York 2002.
- Tantarimäki, Sami: Kädet mullassa, mieli taivaissa. Ajatuksia suomalaisesta kaupunkiviljelystä. Maa-seudun uusi aika: maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti 2000:2, 14–19.
- Uitto, Teija: Viljelypalstalla kasvaa jopa vesimeloni. Turkulainen 13.4.2002, 10. Turku 2002.